Napsal uživatel Ing. L. Očenášek
Pátek, 27 Září 2013 06:40

Jak to dělám já :

V O S K – moje první přednáška.

Včely jsem začal chovat, když mně bylo asi 10let. To mě rodiče pořídili úl, roj a učitele. Učitel přišel s bedýnkou. Do úlu strčil 2 nebo 3 nedostavěné souše. Pak praštil s rojákem o zídku, shodil víko a položil ho na zadní dvířka toho Universálu vrchem dovnitř. Neměl kuklu, ale dýmal z Partyzánky jako lokomotiva. Protože se mu zdálo, že se zadní víko úlu sklání, podepřel ho klackem. Celou dobu říkal mě něco, čemu jsem nerozuměl. Pár minut po jeho odchodu klacek sklouzl, roják spadl, včely se rozletěly a já jsem utekl. Včely bouřily a pak létaly i zadem, takže až večer jsem se odvážil úl zavřít. Učitel přišel asi za 2 týdny, otevřel úl a spadla mu brada. Plodiště bylo totiž zastavěné divočinou skoro až po dvířka. Pak mluvil hlasitě a používal silná slova. Jmenoval se Zug, ale v té chvíli připomínal spíše Schnellzug. Teprve pak mně vysvětlil, co jsem vlastně měl dělat s těmi prkýnky, hřebíčky, drátkem a dalším, co leželo ještě pořád v předsíni na zemi. Pak prohlásil : „Seš úplně blbé“.“ Potřebuješ školení“.“ V neděli v 9,00 hodin v Národním domě v Olomouci“. Tehdy jsem absolvoval svou první přednášku. Byla o hospodaření s voskem a přednášejícím byl Ing Eberle. Pamatuji si tu přednášku dost dobře, protože jsem si to zapisoval tak důsledně, jak jsem byl zvyklý ve škole.

Především, a Ing Eberle to několikrát zdůrazňoval, schopnost včel produkovat vosk je všeobecně nedoceněná. Když se na to zaměříme, může se prodej vosku stát dost podstatnou položkou v tržbách včelaře.

Je vyloženě hřích dávat rojům mezistěny.To jsem už začal chápat. Roj má dostat jednu nebo dvě panenské, třeba i nedostavěné, souše, bez medu, a zbytek plodiště vybavit nadrátkovanými rámky, kde je pouze nahoře připevněn proužek mezistěny. Drátky včelám nevadí. A pak pokrmit.

Ing. Eberle na přednášce nás dále nabádal, že se nemusíme bát dávat do včelstev více mezistěnek. Je zajímavé vědět, kolik energie, a tedy medu, je potřeba na produkci 1 kg vosku,

ale praktický včelař ví, že když včely nosí med ,tak taky staví. Když jim možnost ke stavbě nedáme, tak šupinky vyprodukovaného vosku padají na dno úlu, a pak skončí před úlem. Staví také tehdy, když je podněcujeme.

Vzal jsem si to k srdci, a tak dnes, už celá desetiletí, chystám pro každé včelstvo 30 zatavených mezistěnek. Málokdy to stačí. Rámková míra, nyní 39 x 27,5, ale předtím 39 x 35, předtím 39 x 30, předtím 39 x 24. Postup vkládání mezistěn je následující : :

1. V době začátku rozkvětu meruněk dáme mezistěny po stranách plodového tělesa. Nejlépe ty nedostavěné, a nejlépe je, když jsou od minulé sezony od medu. A rozškrábeme zásoby mimo plodové těleso. Je dobře, když je zakrmeno víc.

2. Za 10 dní, to už kvetou docela další stromy, prostřídáme veškerý plod mezistěnkami, a dáme je i po stranách plodu. To znamená, že tímto úkonem nasadíme medník. Dáme do něj vyprázdněné, předtím rozškrábané ,plásty zásob a přebytečné plásty zavíčkovaného plodu. Tehdy, před 55 lety, řekl ten učitel včelařství Ing Eberle to, o čemž se po několik desetiletí dohadovaly výzkumné ústavy celé Evropy : „Rozškrábání zásob nemá podněcovací účinek“. Děláme to proto, aby včely zaplnily plodiště cukernými zásobami a pak, po nasazení medníku, dávaly med do medníku.

3. V době, kdy začíná kvést řepka, vytočíme med z květů ovocných stromů a prostřídáme plodové plásty mezistěnkami. Podle síly včelstva rozšíříme medník nebo dáme další.

4. V průběhu květu řepky, když je 1 – 2 dny škaredě a včely nelétají, každoročně taková situace nastává, vytočíme všechen med z medníku, prostřídáme plodové plásty mezistěnkami . Vytočím plásty i nezavíčkované, a nemáme problém s obsahem vody v medu.. Když se nám to ale časově nehodí, nebo se nechceme otravovat s vytáčením medu, když jsou včely doma, můžeme si vybrat kterýkoliv ,i pěkný den. Přivstaneme si a vytáčet začneme třeba v 5,00 hodin. Vytáčíme plásty všechny, protože přínos medu z předchozího dne je přes noc zpracovaný. Skončíme s medováním, jakmile zaregistrujeme, že začal přínos. To musí poznat každý, když s rámkem cukne a sladina z něj kape. Což nastává většinou v 8 nebo 9 hod. . Tímto způsobem dosáhneme toho, že s obsahem vody v medu nemáme problémy. Bývá to kolem 17 %.

5. Další medování provádím, když řepka dokvétá, ale pořád ještě je žlutá. Opět vytočím z medníků úplně všechno, a opět prostřídám plodové plásty mezistěnkama. Včely je postaví a donesou si další med, kterého si ale nevšímám. Je to pro ně zásoba pro další období, které bývá často bezsnůškové a já se nemusím starat o to, zda v případné snůškové přestávce včely nehladoví. Tím stavba na mezistěnkách obvykle končí.

Mám – li málo souší, dávám vždy mezistěnky i do medníků, a to po stranách.

Možná, že se někdo bude divit převelikému množství mezistěn, které do včelstev vkládám. Byl to právě Ing Eberle, který nás pře 55 lety v Olomouci informoval, že pro včely není práce na mezistěnách až tak časově náročná. Že z materiálu mezistěnky postaví stěny buněk zhruba do poloviny a matka to hned zaklade. Pak teprve včely stěny buněk produkovaným voskem navyšují. Ověřoval jsem si opakovaně, že podle stáří plodu byly všechny mezistěnky zaplodovány tentýž nebo následující den.

Rady Ing. Eberleho na zvýšení produkce vosku :

1. Mezistěnky můžeme odlehčit tím, že do nich naděláme díry. Tedy – otvory o průměru 30 mm. Musí to být právě tolik. Včely jsou na to citlivé. Dělal jsem to celá desetiletí a nikdy nebyl problém. Těch otvorů můžeme nadělat tolik, kolik je možné, aby se nenarušila pevnost mezistěny.

2. Když vytáčíme med, „zabereme „ odvíčkovací vidličkou o 3 – 5 mm do hloubky, a tím dáváme včelám možnost uplatnit stavitelský pud. Máme tak sice větší množství vosku v nádobě, ale po ukončení medování ho nakydáme do medometu, vyváženě okolo, a na malé otáčky většinu medu vytočíme.

3. Stavba na mezistěnkách nemusí nutně skončit. Můžeme využít bezsnůškovou přestávku. Vystrojíme medník mezistěnkama a zakrmíme 10 kg cukru. Včely dílo postaví. Cukr vytočíme a za stejným účelem ho můžeme použít u včelstva jiného. O tento cukr nejen nepřijdeme, protože

ho pak použijeme na zakrmení na zimu, ale bude ho ještě víc, protože zakrmemí 10 kg znamená pro včely silné podněcování a vždycky k tomu ještě nějaký med přidají. Panenské plásty vytočíme opatrně, nezničíme je protože je později použijeme. Uskladníme je, a v zimě, když mrzne a vosk je křehký, je „omeleme“ , například nožem, až na mezistěnky, které použijeme na jaře.

4. Obdobou akce pod bodem 3 je další stavba na mezistěnkách, kterou můžeme provést v srpnu. Jedná se o elegantní, praktické a zdravotně významné zakrmení na zimu. Dělá se to tak, že v době, kdy včelstva zakrmujeme, vybereme si některé, u kterých provedeme radikální zásah:

Vyprázdníme úl na kozlík. V úlu necháme jenom plodový rámek s matkou a celý úl vystrojíme mezistěnkama. Včely smeteme do úlu a dílo rozdělíme mezi ostatní včelstva, většinou do medníků. Včely zakrmíme 12 kg cukru postupně v období 8 – 10 dní. Včely si postaví plodiště „na míru“ , vytvoří si zásoby pylu a donesou další med, takže tato akce znamená zakrmení na zimu. Vždycky měly dost a na jaře patřily mezi nejlepší. Ing Eberle zdůrazňoval, že zakrmení nemá být víc než 12 kg a má být postupné, neboť přemíra cukru , dodávaného v krátké době, by mohla omezovat matku v plodování a rámky by se mohly trhat.

Tuto akci jsem dělal většinou za účelem posílení oddělků. Vytvářel jsem oddělky po snůšce, v červenci, a jenom s 2 rámky plodu se smetením trošky včel medníkových. Takový oddělek můžeme udělat z každého včelstva, aniž mu ublížíme. Oddělek dostane umělý matečník. Pak, v srpnu , ho posílíme plodem, pylem a mednými zásobami ze včelstva, kterému jsme sebrali všecko. Oddělek zkrátka dovybavíme jako normální včelstvo. Tento oddělek pak zakrmíme jenom 3 kg cukru koncem srpna. Vždycky z něj bylo na jaře pěkné včelstvo.

Zkoušel jsem několikrát vystrojit medník normálně silného včelstva plodem a těšil jsem se, že na jaře bude z něj supervčelstvo. Nebylo. Přidání plodu vliv na velikost vyzimovaného včelstva nemělo.

Poznámka.
Připomíná Vám to něco ? Asi tak o 30 let později jsem tento postup objevil v literatuře jako

„Norské zimování“. Zásady jsou stejné. Ale v návodech na „Norské zimování“ se doporučuje dělat to v září. K tak pozdnímu termínu jsem se nikdy neodhodlal, protože je nejisté počasí a v přírodě není dostatečná nabídka pylu. Snad každý včelař se na jaře podivuje, že ať se staral, jak se staral, a včelstva šla do zimy vyrovnaná, na jaře je vždycky dělí do 3 kategorií : dobrá, průměrná a špatná. Důvod je v tom, jaké zásoby pylu měly nachystané na zimu.

Tímto způsobem ošetřování včelstev jsem dosáhl toho, že vyřazuji souše světlé, a vyřazuji je v květnu. Nemám problémy s uchováváním souší přes zimu, protože skoro žádné neuchovávám.

Ing. Lubomír Očenášek